

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ

İNGİLİZCE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI

*Nurhan ŞAKAR**

ÖZET

Milli Eğitim Bakanlığı ile Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü arasında 28.02.2000 tarihinde İngilizce Öğretmeni Yetiştirme Protokolü imzalanmıştır.

Türkiye’de öğretmen yetiştirme görevini üstlenen eğitim fakülteleri, sistemin ihtiyacı olan öğretmenlerin yetiştirilmesine katkı sağlamasına karşın nicel ve nitel yönden istenilen düzeye ulaşmakta zorlanmıştır. Bunun sonucu olarak İngilizce öğretmenliği alanında kısa sürede karşılanması olanaksız öğretmen ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Ayrıca, sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim uygulaması sonucu 4. ve 5. sınıflarda yabancı dil dersinin konulmasıyla var olan İngilizce öğretmen açığı daha da artmıştır. Söz konusu bu durum karşısında MEB konuya çözüm getirmek amacıyla Eskişehir Anadolu Üniversitesi ile işbirliğine gitmiş ve İngilizce Öğretmeni Yetiştirme projesi hazırlanmıştır. Karşılıklı görüşmeler sonucu ilgili protokol imzalanarak yürürlüğe konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İngilizce Öğretmeni Yetiştirme Projesi

ABSTRACT

A Protocol concerning ELT Teacher Training Program was signed between the Turkish Ministry of Education and Anadolu University on February 28, 2000.

Although Education Faculties have contributed a great deal to the field of teacher training, in order to meet the needs of educational system, they have had some difficulties both in terms of quality and quantity, in fulfilling their desired aim. Consequently, a great need for teacher English has been aroused, which seems impossible to meet within a short time.

Furthermore, through the application of eight, year compulsory primary education and the scheduled English courses for the 4 th and 5 th grades, the need for teachers of English has become greater. For solution of this problem, Turkish Ministry of Education has cooperated with Anadolu University, Eskişehir and the English Teacher Training Project has been

* *Yrd.Doç.Dr.*,Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, İktisadi ve İdari Programlar Bölümü.

launched. Trought a process of negotiations, the rameted protocol hes been signed and put into effect.

Key Words: ELT Teacher Training Program

GİRİŞ

Kuruluşu, Gece Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu olarak 1958'lere¹ kadar uzanan Anadolu Üniversitesi, örgün (yüz yüze) eğitim vermek üzere kurulmuş bir kurumdur. Ancak Türkiye gibi genç nüfus oranı çok yüksek olan bir ülkede, yüksek öğretime duyulan talep çok fazladır. Bununla birlikte öğrenci ile öğreticinin aynı mekanda bir araya gelmesiyle gerçekleşen maliyeti büyük, geleneksel eğitim sisteminin uygulanabilirliği ekonomik açıdan güçtür. Bu gerçekler göz önüne alındığında, Uzaktan Öğretim Sisteminin (özellikle yükseköğretime olan yüksek talep de düşünüldüğünde) en rasyonel çözüm olduğu görülmektedir. İşte Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi (AÖF) yükseköğretim alanında var olan hizmet açığını eğitimin kalitesinden ödün vermeden yurtiçinde, Batı Avrupa'da ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 1982'den beri başarıyla yürütmektedir. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi ondört önlisans ve iki lisans programından oluşmaktadır (bkz. Tablo 1).

Tablo 1. Anadolu Üniversitesi AÖF Lisans ve Önlisans Programları

AÖF ÖNLİSANS PROGRAMLARI	AÖF LİSANS PROGRAMLARI
<ul style="list-style-type: none"> • İş İdaresi • Halkla İlişkiler • Büro Yönetimi • Dış Ticaret • Satış Yönetimi • Muhasebe • Sosyal Bilimler • Ev İdaresi • Bankacılık ve Sigortacılık • Sağlık Kurumları • İlahiyat • Turizm ve Otelcilik • Sağlık Programları 	<ul style="list-style-type: none"> • İngilizce Öğretmenliği • Okul Öncesi Öğretmenliği

¹ Orhan OĞUZ, Anadolu'da Bir Üniversitenin Kuruluş Öyküsü, Cem Ofset Matbaacılık A.Ş., İstanbul, 1995, s. 7.

Yukarıdaki tabloda belirtilen lisans programlarının ikisi de ülkede ihtiyaç duyulan İngilizce öğretmeni ile okul öncesi öğretmeni açığını kapatmak üzere hazırlanmış programlardır. Özellikle İngilizce öğretmeni yetiştirmek üzere açılan “İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı” AÖF’ün 1982’den beri uyguladığı uzaktan öğretim sisteminden farklı bir yöntemle uygulanmaya başlamıştır. Bu yazıda 2000-2001 öğretim yılında faaliyete geçen “İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı”nın tanıtımı ve organizasyon yapısı ile ilgili bilgiler verilecektir.

I. Anadolu Üniversitesi AÖF İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı Tanıtımı

İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı (İ.Ö.L.P.) Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesine bağlı dört yıllık bir lisans programıdır. 28.02.2000 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı ile Anadolu Üniversitesi arasında imzalanan protokol gereği başlatılan bu program, halen ülkemizdeki Eğitim Fakültelerinde uygulanmakta olan örgün İngilizce Öğretmenliği Lisans Programlarına eşdeğer bir programdır. İ.Ö.L.P.’ün ilk iki yılı örgün (yüz yüze eğitim) son iki yılı ise tamamen uzaktan öğretim sistemi ile yapılması planlanmıştır. 2000-2001 öğretim yılında, söz konusu programının yüz yüze eğitimi toplam on ilde yapılacaktır. Yüz yüze öğretim yapılacak iller aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 2: 2000-2001 Öğretim Yılında Yüz Yüze Öğretim Yapılacak İller

1. ADANA	4. ERZURUM	7. İZMİR	10. TRABZON
2. ANKARA	5. ESKİŞEHİR	8. KONYA	
3. DİYARBAKIR	6. İSTANBUL	9. SİNOP	

2000 yılından itibaren ÖSS Yabancı Dil (İngilizce) sınavına katılıp 110 ve daha yukarı puan alan orta öğretim kurumu mezunu öğrenciler, Anadolu Üniversitesi AÖF İngilizce Öğretmenliği Lisans Programına başvurabileceklerdir.

A) Uzaktan Öğretim Sistemine Dayalı İ.Ö.L.P.'ü Ortaya Çıkaran Gerekçe

Ülkemizde 1982 yılından itibaren öğretmen yetiştirme görevini üstlenen eğitim fakülteleri bir yandan sistemin ihtiyacı olan öğretmenlerin yetiştirilmesine katkı sağlarken diğer yandan gerek nicel gerekse nitel yönden istenilen düzeye ulaşmakta zorlanmıştır. Bunun sonucu olarak bazı alanlarda ihtiyaçtan fazla öğretmen yetiştirilirken, İngilizce öğretmenliği gibi bazı alanlarda ihtiyaç duyulan sürede karşılanması mümkün olmayan öğretmen açığı ortaya çıkmıştır.

Bunun yanı sıra sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim uygulaması sonucu, 4. ve 5. sınıflara yabancı dil dersinin konulmasıyla var olan İngilizce ihtiyacı daha da artmıştır.

Bütün olanakların kullanılmasına karşın İngilizce öğretmeni ihtiyacının karşılanamaması MEB'i yeni arayışlara yöneltmiştir. Bu nedenle MEB ile Eskişehir Anadolu Üniversitesi AÖF iş birliği ile "İngilizce Öğretmeni Yetiştirme Projesi" hazırlanmış ve ilgili protokol imzalanarak yürürlüğe girmiştir.

Ülke gerçekleri göz önüne alındığında kaliteden ödün vermeden istenilen sayıda ve en kısa sürede İngilizce öğretmeni yetiştirilebilmesi için en rasyonel çözümün uzaktan öğretim sistemi ile yapılacak eğitim programı olduğuna karar verilmiştir.

1982 yılında 2809 sayılı yasayla, uzaktan öğretimi ülke düzeyinde merkezi biçimde yürütmek üzere kurulmuş olan Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, İngilizce öğretmeni yetiştirme misyonunun Milli Eğitim Bakanlığı ile ortaklaşa başlatılan "İngilizce Öğretmeni Lisans Programı" ile gerçekleştirme olanağı bulmuştur.

B) İ.Ö.L.P.'ün Amacı

İ.Ö.L.P.'ün temel amacı ülkemizin ihtiyaç duyduğu İngilizce öğretmenlerini, eğitimin kalitesinden ödün vermeden ve uygun maliyetlerle istenilen sayı ve nitelikte yetiştirilmesine katkı sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda İ.Ö.L.P.'e kayıt yaptıran öğrenciler, lisans düzeyindeki dört yıllık eğitimlerini başarıyla bitirdiklerinde "İngilizce Öğretmeni Lisans Diploması" almaya hak kazanırlar. Söz konusu bu kişiler MEB'in mevzuat hükümlerine göre ihtiyaç oranında İngilizce öğretmeni olarak atanırlar.

İ.Ö.L.P.'e kayıt yaptıran öğrenciler dilerse ilk iki yılı başarıyla tamamladıktan sonra kayıtlarını sildirmek koşuluyla "Önlisans Diploması" almaya hak kazanabilirler. Önlisans diploması alan öğrenciler öğretmen olarak mezun olmamalarına karşın, ihtiyaç nispetinde okul ve kurumlarda ücret karşılığında İngilizce okutma görevi alabilirler.

C) İ.Ö.L.P.'ün Uygulanışı

İ.Ö.L.P.'de hem “örgün” hem de yaygın öğretimin birleştirildiği bir “karma eğitim modeli” uygulanacaktır. İ.Ö.L.P.'de ilk iki yıl İngilizce öğretimi yüz yüze örgün olarak yapılacaktır. Bunun nedeni okuma, yazma konuşma ve dilbilgisi gibi derslerin etkileşimsel sınıf ortamında daha etkin öğretilmesidir. Karma modelin ikinci kısmı ise uzaktan öğretim modelidir. İki yıl sonunda yeterli dil becerilerini edinen öğrenciler, mesleki bilgileri içeren dersleri bilgisayar teknolojileri desteğiyle uzaktan öğretim yoluyla alacaklardır.

İlk iki yıl yüz yüze öğretim*** MEB'in belirlediği liselerde yürütülecektir. Söz konusu liselerdeki eğitim, MEB'in İngilizce Öğretmenleri (rehber öğretmenler) ile ihtiyaç duyulan illerde Eğitim Fakültelerinin Yabancı Diller Bölümlerinde görev yapan öğretim elemanları ve üyeleri tarafından verilecektir.

İ.Ö.L.P.'de yer alan dersler, yıl esasına göre düzenlenmiştir. Toplam dört yıl için 34 tane ders oluşturulmuştur (bkz. Tablo 3).

Tablo 3: AÖF İ.Ö.L.P'de Yıllar İtibariyle Dersler

1. SINIF		2. SINIF	
1.İngilizce Dilbilgisi I	(Yüz-yüze)	1. İngilizce Dilbilgisi II	(Yüz-yüze)
2.Okuma Becerileri	(Yüz-yüze)	2.İleri Okuma Becerileri	(Yüz-yüze)
3.Konuşma Becerileri	(Yüz-yüze)	3.İleri Yazma Becerileri	(Yüz-yüze)
4.Yazma Becerileri	(Yüz-yüze) (Uzaktan)	4. Çeviri (Tr-İng/İng-Tr)	(Yüz-yüze)
5.Öğretmenlik Mesleğine Giriş	(Uzaktan)	5. Okul Deneyimi ***	(Gözlem) (Uzaktan)
6.Bilgisayar		6. Türkçe'de Yazılı ve Sözlü Anlatım	
		7. A.İ.İ.T. (Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi)	(Uzaktan)
		8. Öğretimde Planlama ve Değerlendirme	(Uzaktan)
		9. Gelişim ve Öğrenme	(Uzaktan)

*** 2001-2002 öğretim yılında yüz yüze öğretim yapılan illerin sayısı on altıya çıkacaktır. Söz konusu iller arasında Tablo 2'de belirtilen illere ek olarak Bursa, Edirne, Gaziantep, Mersin, Malatya ve Samsun illeri vardır.

- ** Okul Deneyimi (2. Sınıf) dersi, AÖF' ce görevlendirilen bir rehber öğretmenin (formatör) görev yaptığı okulda ve onun gözetiminde yapılacaktır. Okul deneyimi dersinde öğrenci gözlemci olarak katıldığı ders ile ilgili rapor hazırlayıp görevlendirilen rehber öğretmene teslim edecek ve bu raporlara göre yıl sonu ders notu verilecektir.

3. SINIF		4. SINIF	
1.Dilbilimine Giriş	(Uzaktan)	1.İngilizce Sınav Hazırlama ve Değerlendirme	(Uzaktan)
2.İngiliz Edebiyatına Giriş	(Uzaktan)	2.Öğretim Teknolojileri ve Materyal Değerlendirme-Geliştirme	(Uzaktan)
3.Dil Edinimi	(Uzaktan)	3.Sosyo dilbilim	
4.İngilizce Öğretim Yöntemleri	(Uzaktan)	4. Söylem Çözümlemesi ve Dil Öğretimi	(Uzaktan)
5.Araştırma Becerileri	(Uzaktan)	5. İngiliz Edebiyatı ve Öğretimi (Kısa Öykü/Roman/Drama Şiir)	(Uzaktan)
6.İngilizce Öğretiminde Yaklaşımlar	(Uzaktan)	6. Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi	(Uzaktan)
7.Sınıf Yönetimi	(Uzaktan)	7. Uygulamalı Dilbilim	(Uzaktan)
8. Rehberlik	(Uzaktan)	8. Anlambilim	(Uzaktan)
9. Türkçe (Ses, Biçim, Tümce Bilgisi ve Anlambilim)	(Uzaktan)	9. Psikodilbilim	(Uzaktan)
		10. Öğretmenlik Uygulaması ve Okul Deneyimi****	(Staj)

- *** Öğretmenlik Uygulaması ve Okul Deneyimi (4. sınıf) dersi ise MEB'in belirleyeceği okullarda staj şeklinde yapılacaktır. Öğrenciye staj ile ilgili bilgi AÖF tarafından bildirilecektir. Staj sonunda ilgili öğretmen, stajın değerlendirmesini yıl sonu notu olarak verecektir.

- **** Okul deneyimi (2. sınıf) ile Öğretmenlik Uygulaması ve Okul Deneyimi (4. sınıf) derslerine devam mecburiyeti vardır. En çok % 10 devamsızlık yapan öğrenciler söz konusu derslerden başarısız sayılır ve bütünleme hakları yoktur.

İ.Ö.L.P.'de sınav sistemi ise, ilk iki yıl öğretim yılı içerisinde iki ara sınav, bir yıl sonu sınavı bir de bütünleme olmak üzere toplam dört sınavın yapılması öngörülmüştür.

Ara sınavlardan ikincisi ise yıl içerisinde yapılacak toplam dört quiz'in ortalamasıdır. İlk iki yıl yazma becerilerine yönelik derslerin sınavları kompozisyon, konuşma becerisi dersinin sınavı ise sözlü sınav şeklinde yapılırken diğer tüm dersler çoktan seçmeli test şeklinde hazırlanmış. Son iki yıl ise tüm derslerin sınavları çoktan seçmeli test şeklinde yapılacaktır. Tüm sınavlar Eskişehir'deki merkez tarafından hazırlanıp Anadolu Üniversitesi Bilgisayar Araştırma ve Uygulama Merkezi (AUBAUM) tarafından organize edilmektedir.

II. İ.Ö.L.P.'ün Organizasyon Yapısı

İ.Ö.L.P. daha öncede belirtildiği gibi ilk iki yılı yüz yüze yapılacaktır. Yüz yüze yapılacak eğitim ise 2000-2001 öğretim yılı için toplam on ilde planlanmıştır. Buna göre yüz yüze eğitimin yapıldığı illerdeki eğitim organizasyonu hem Anadolu Üniversitesi AÖF, hem de MEB'in koordinasyon ve denetimi ile gerçekleştirilmektedir. Burada söz konusu eğitimde akademik ve idari bakımında AÖF'ün yetkisinin daha fazla olduğu bir yönetim anlayışı mevcuttur (bkz. Şekil 1).Çünkü MEB, İ.Ö.L.P.'ün uygulanabilmesi için kendisine bağlı okulları diğer bir deyişle fiziksel imkanları hazırlamış ve rehber öğretmen ihtiyacını karşılamıştır. Buna karşın AÖF ise ders, ders içerikleri ve uygulama yöntemleri, ders materyalleri, sınav sistemi gibi akademik faaliyetleri organize etmiştir. Söz konusu program için oluşturulan organizasyon yapısı proje organizasyonudur. Diğer bir ifadeyle İ.Ö.L.P. MEB tarafından sona erdirildiğinde organizasyon dağıtılacaktır.

İ.Ö.L.P. Organizasyon yapısını oluşturan faktörler üç boyutta ele alınmıştır. Bunlar;²

- Karmaşıklık boyutu
- Biçimselleşme boyutu
- Merkezileşme boyutudur.

A) İ.Ö.L.P' ün Karmaşıklık Boyutu

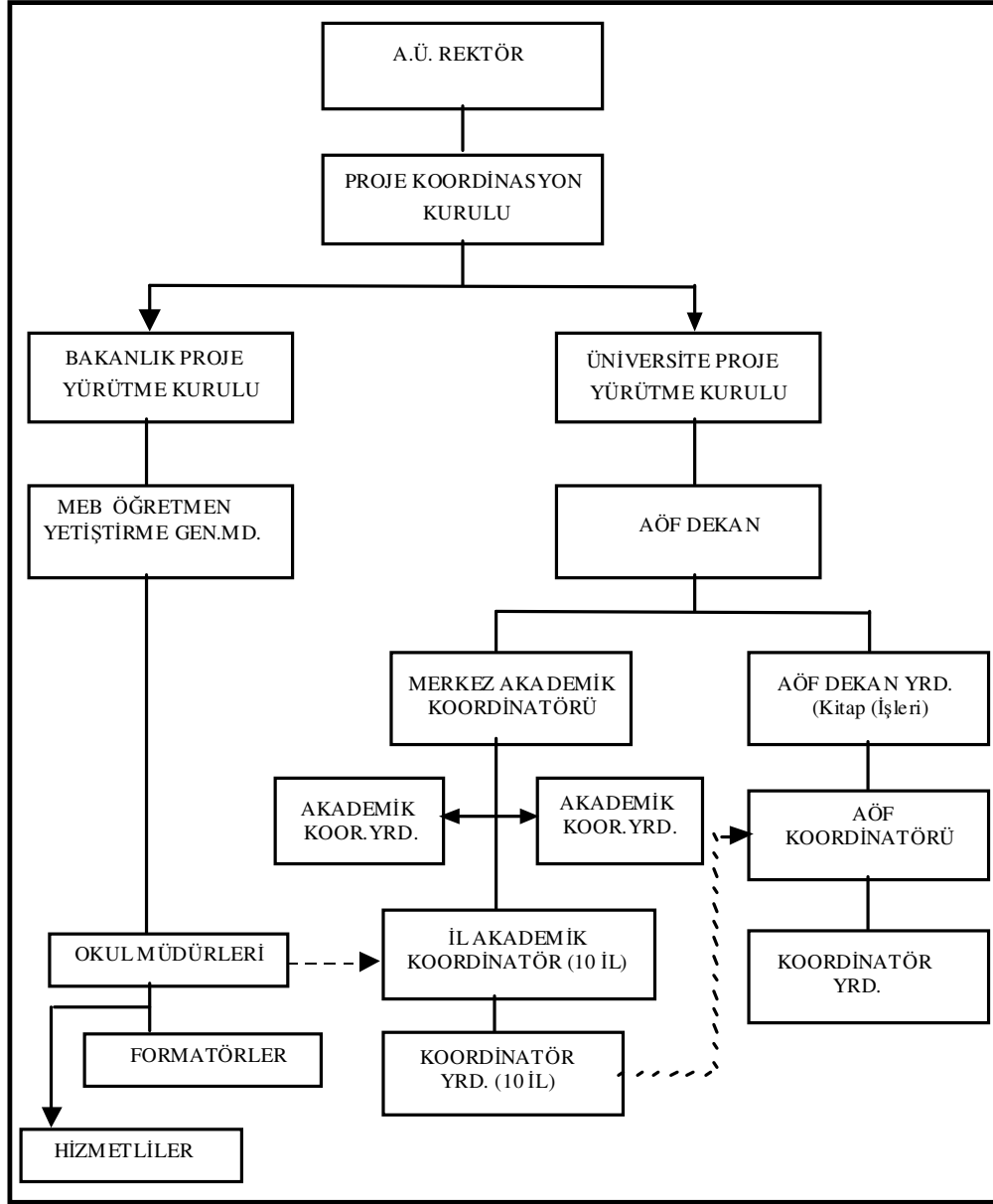
Buna göre örgütteki hiyerarşik basamak sayısı ile ilgili olan dikey farklılaşma derecesi yüksektir. Diğer bir ifade ile tepe yönetim ile hiyerarşinin en alt kademesinde yer alan basamak sayısı fazladır. Yatay

² Donnelly Gibson IVANCEVICH, Fundamentals of Management, Richard D. Irwin Inc, Boston, 1992, s. 183.

farklılaşma derecesi ile ifade edilen, işbölümü ve uzmanlaşmaya dayalı olan aynı düzeydeki faaliyetlerin farklılaştırılması ise düşüktür. Buna karşın fiziksel tesis yerlerinin ve personelin coğrafik olarak yayılmasını ifade eden coğrafik farklılaşma derecesi ise oldukça yüksektir.

B) İ.Ö.L.P.'ün Biçimselleşme / Standartlaşma Boyutu

İ.Ö.L.P. için oluşturulan organizasyon yapısında “biçimselleşme” yüksektir. Diğer bir ifade ile örgüt üyelerinin faaliyetlerini sistematize etmek, bütünleştirmek ve kontrol etmek için kullanılan yazılı doküman sayısı fazladır. Buna göre yazılı dokümanlar ile toplam on ilde yürütülen yüz yüze eğitimde belli bir standartlaşmanın sağlanması, belirli koşullar altında hangi faaliyetlerin yapılıp yapılmayacağını belirlemesi için yazılı olarak politikalar, kurallar prosedürler, iş tanımları verilmektedir.



Şekil 1: AÖF İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı Organizasyon Şeması

C) İ.Ö.L.P.'ün Merkezileşme Boyutu

Bilindiği gibi merkezileşme (yetkinin yoğunlaşması), karar verme yetkisinin dağılımını göz önünde tutmaz. Diğer bir ifade ile karar verme yetkisi sistemli ve bilinçli bir şekilde üst basamaklarda toplanmıştır. Buna göre İ.Ö.L.P.'de karar verme yetkisi merkezde ve tepe yönetimin kontrolündedir. Söz konusu program dolayısıyla oluşturulan organizasyon yapısında görev alan yöneticiler (Eskişehir ve diğer dokuz ildeki) AÖF'ün üst yönetiminden gelen emirleri yerine getirmektedirler. Bunun en önemli gerekçesi ise dikey koordinasyonu iyi bir şekilde sağlamak ve AÖF'ün söz konusu program ile ilgili işlerde performansını etkileyecek kararları kontrol etmek istemesinden kaynaklanmaktadır.

SONUÇ

Anadolu Üniversitesi AÖF bünyesinde MEB ile 28 şubat 2000 yılında yapılan protokol gereği temel olarak İngilizce öğretmeni açığını kapatmak üzere açılan İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı 2 Ocak 2001 tarihinde toplam 2421 öğrenci ile eğitime başlamıştır. Söz konusu programın ilk iki yılı yüz yüze eğitim ağırlıklı son iki yılı ise tamamen uzaktan öğretim sistemine dayalı olarak yapılacaktır.

İ.Ö.L.P. organizasyon yapısını belirleyen unsurlardan karmaşıklık derecesi biçimselleşme ve merkezileşme derecelerinin yüksek olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

OĞUZ, Orhan: *Anadolu'da Bir Üniversitenin Kuruluş Öyküsü*, Cem Ofset Matbaacılık A.Ş., İstanbul, 1995, s. 7.

DURMUŞ KÖSE, Gül - Şeyda ÜLSEVER, Nurhan ŞAKAR: *Anadolu Üniversitesi AÖF İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı Kılavuzu*, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, 2000, s.s. 6-7.

IVANCEVICH, Donnelly Gibson: *Fundamentals of Management*, Richard D. Irwin Inc, Boston, 1992, s. 183.